

Ecologisch inpassingsplan

Recreatiepark Noordwijkse Duinen

Mike Mannaart & Wouter Kreiken

CoastInfo International

Colofon

Titel : Ecologisch inpassingsplan Recreatiepark Noordwijkse Duinen
Auteurs : ing. M. Mannaart B.Sc. & drs. W. Kreiken
Versie : 28/05/09
Status : definitief
Fotografie : M. Mannaart
Tekensetwerk : W. Kreiken

International

Breestraat 89A
2311 CK Leiden
The Netherlands

website : www.coastinfo.org
email : w.kreiken@coastinfo.org
mobiel : 06-53145071

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Leeswijzer.....	1
2. Situatiebeschrijving.....	2
2.1 Situatieschets op hoofdlijnen.....	2
2.1.1 Ligging	2
2.1.2 Begrenzing plangebied	2
2.2 Huidige situatie recreatiepark	3
2.2.1 Functies op het terrein.....	3
2.2.2 Grenszone	3
2.3 Gewenste ontwikkeling recreatiepark	5
3. Wettelijke en bestuurlijke kaders	5
3.1 Relevante wettelijke en bestuurlijke kaders	5
3.1.1 Streekplan	5
3.1.2 Bestemmingsplan	5
3.1.3. Noordwijkse visie op verblijfsrecreatie	6
3.1.4 Pact van Teylingen	6
3.2 Kaders vanuit de natuurbeschermingswetgeving.....	7
3.2.1 Twee sporenbenadering	7
3.2.2 Gebiedsbescherming.....	7
3.2.3 Soortbescherming	11
3.2.4 Analyse Recreatiepark Noordwijkse Duinen en omgeving.....	11
4. Voorgestelde inrichting.....	13
4.1 Recreatiepark	13
4.1.1 Inrichting	13
4.1.1.1 Randzone:	13
4.1.1.2 Elementen op het terrein van het recreatiepark.....	15
4.1.2 Beheer.....	15
4.2 Bollengrond van Van Paridon.....	15
4.2.1 Inrichting	15
4.2.2 Beheer.....	16
4.3 Omgeving (voormalig pompstation Langeveld).....	17
5. Conclusies en aanbevelingen	18
5.1 Conclusies	18
5.2 Aanbevelingen	18

Bijlagen

Bijlage I.	Huidige situatie
Bijlage II.	Gewenste situatie
Bijlage III.	Voorgestelde ecologische maatregelen
Bijlage IV.	Overzichtskaart ligging van het Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid nabij Recreatiepark Noordwijkse Duinen

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De directie van Recreatiepark Noordwijkse Duinen te Noordwijk heeft het voornemen om het park anders in te richten. Het park ligt namelijk dicht nabij een streng beschermd natuurgebied waaraan het zijn specifieke karakter ontleent, maar het ondervindt hierdoor ook beperkingen. Om een oplossing voor deze situatie te vinden, heeft de directie te kennen gegeven dat men de inrichting ecologisch en economisch wil optimaliseren. Er worden hierbij drie uitgangspunten gehanteerd, betreffende:

1. Versterking van de openheid en vermindering van de recreatiedruk op het eigen perceel
2. Versterking van de natuurfunctie in het omliggende gebied
3. Toestemming voor de handhaving en verdere plaatsing van het bestaande type stacaravan “Zeearend”.

1.2 Leeswijzer

Voorliggend plan is een eerste opzet voor de voorgestelde aanpassing vanuit landschappelijk en ecologisch perspectief. Het gaat in op: de bestaande en gewenste situatie (hoofdstuk 2), de ruimtelijke en ecologische wettelijke kaders (hoofdstuk 3), de voorgestelde inrichting (hoofdstuk 4), waarna wordt besloten met conclusies en aanbevelingen (hoofdstuk 5).

2. Situatiebeschrijving

2.1 Situatieschets op hoofdlijnen

2.1.1 Ligging

Recreatiepark Noordwijkse Duinen ligt aan de Kapelleboslaan 41 te Noordwijk. Een overzicht van het park wordt gegeven op foto 1. Het heeft een oppervlakte van 5,5 ha en is kadastraal bekend onder de perceelnummers O 218, 289, 354 en 343. Het gebied ten zuidoosten van het park en de Kapelleboslaan bestaat hoofdzakelijk uit agrarisch gebied, dat met name gericht is op de bollenteelt. Het gebied aan de noordwestkant van de Kapelleboslaan bestaat uit duingebied, evenals aan de west- en zuidwestzijde van het recreatiepark. Ten noorden van het recreatiepark ligt (noordwestelijk) een perceel bollengrond met aansluitend (noordoostelijk) een perceel duinbos. In dit duinbos zijn momenteel een pompstation van Duinwaterbedrijf Zuid Holland (DZH) en twee dienstwoningen aanwezig.

Foto 1: De ligging van Recreatiepark Noordwijkse Duinen en naaste omgeving (bron: Google).

2.1.2 Begrenzing plangebied

Het plangebied wordt aan de zuidoostelijke zijde begrensd door de Kapelleboslaan (kadastraal perceelnummer 134), aan de westzijde door Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid. Aan de noordzijde van het recreatiepark ligt momenteel een bollenveld in eigendom van de heer H.M. van Paridon: perceelnummer O 291; dit zal in het huidige plan worden aangekocht ten behoeve van natuurontwikkeling. Perceel O 290 blijft behoren bij de bijbehorende woning (Kapelleboslaan 53) aangrenzend aan het bollenveld, eigendom van de heer H.P.C. van Paridon.

2.2 Huidige situatie recreatiepark

2.2.1 Functies op het terrein

Het plangebied is momenteel in gebruik als kampeerterrein en er mogen 250 stacaravans worden geplaatst. Er staan momenteel 35 stacaravans op huurgrond, 39 stacaravans op in erfpacht uitgegeven grond, 13 verkochte stacaravans op huurgrond en 18 leegstaande stacaravans. Verder zijn er 73 kampeerplaatsen en 16 luxe appartementen aanwezig. Verder zijn er op het park voorzieningen als speelveldjes, een verwarmd buitenzwembad met kinderbad, fietsenverhuur, een centrumgebouw met grand café en restaurant, wasserette en receptie (Hoogerpost, 2008). Verspreid over het terrein zijn ook toiletgebouwen aanwezig. Het recreatiepark is gelegen op voormalig afgegraven bollengrond in het duingebied van de gemeente Noordwijk, nabij de Langevelderslag. Het terrein wordt ontsloten vanaf de Kapelleboslaan. De entree is de enige in- en uitgang voor gemotoriseerd en langzaam verkeer. Er is een extra in- en uitgang voor wandelaars naar het fietspad aan de westzijde.

2.2.2 Grenszone

Voor de ontwikkeling van een ecologisch plan voor het recreatieterrein zijn met name de grenszones tussen het recreatieterrein en de omliggende percelen van belang. De huidige situatie van de grenszones is als volgt:

De **zuidoostelijke grenszone** (grens met de Kapelleboslaan) is afgegrensd door een rasterhek. Ten noordoosten van de parkingang is een rij van vrij ver uiteen staande knotwilgen van ca. 1,5 m hoogte geplant (zie foto 2).

Foto 2. De zuidoostelijke begrenzing van het recreatiepark, bestaande uit een rij knotwilgen en een hekwerk langs de Kapelleboslaan (foto: Coastinfo International).

De **westelijke grenszone** (grenst aan fietspad door Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid, perceelnummer 3144), wordt momenteel afgegrensd door een rasterhek met halverwege een uitgang (foto 3). Aan de buitenzijde van het hek, tussen hek en fietspad, vind men momenteel struikgewas en verschillende boomsoorten met veel Gewone esdoorn en Spaanse aak. Over een vrij grote lengte is steil talud langs het recreatiepark aanwezig. In een deel van deze grenszone wordt momenteel door Staatsbosbeheer, als beheerder van het aanliggende perceel, getracht een houtwal op te bouwen met behulp van snoeimateriaal van de aanwezige populieren. Volgens de kadastrale kaarten is deze grenszone tussen fietspad en hek deels eigendom van het recreatiepark. Het plan voorziet in een ecologische verbetering van deze grenszone, zie hiervoor paragraaf 4.1.1

Foto 3. Het raster langs het fietspad (Foto: CoastInfo International)

De **noordelijke grenszone** (grens met de huidige bollengrond van Van Pardion, perceel 291) bestaat nu uit een laag hek (van ca. anderhalve meter hoog) en een bomenrij van wilgen. Direct aangrenzend is aan de binnenzijde een kampeerveld voor seizoensplaatsen en aan de buitenzijde bollengrond.

De **noordoostelijke grenszone** bestaat deels (het deel aangrenzend aan de noordelijke grenszone) uit een hek, met daarachter een laag (ongeveer 1 meter hoog) talud en duinbos met soorten als Zwarte els, Zomereik en Gewone esdoorn. Het overige deel bestaat uit een deels droog staande sloot/greppel van maximaal een meter breed, aan de parkzijde afgesloten door een hek.

2.3 Gewenste ontwikkeling recreatiepark

De gewenste ontwikkeling van het recreatiepark is tweeledig en gericht op:

- 1) een versterking van de ecologische en landschappelijke waarden van het recreatiepark in relatie met het omliggende gebied (Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid, duingebied, Duin- en Bollenstreek)
- 2) een kwaliteitsverbetering en economische impuls van het recreatiepark zelf. Dit betekent dat er ruimte moet zijn voor 175 stacaravans van het type Zeearend en daarnaast bijbehorende recreatieve bebouwing en parkeerplaatsen.

Dit inpassingsplan richt zich in belangrijke mate op de grenszones tussen het recreatiepark en omliggende gebieden.

3. Wettelijke en bestuurlijke kaders

3.1 Relevante wettelijke en bestuurlijke kaders

De wettelijke en bestuurlijke kaders die op dit ecologisch omgevingsinpassingsplan van toepassing zijn, liggen vooral op het vlak van ruimtelijke ordening en natuurbescherming. De wet- en regelgeving die in dit hoofdstuk worden behandeld zijn: Streekplan Zuid-Holland-West, Bestemmingsplan Noordwijk Duinrand, Noordwijkse Visie Verblijfsrecreatie, het Pact van Teijlingen, Natuurbeschermingswet 1998, Ecologische Hoofdstructuur en Flora- en faunawet.

3.1.1 Streekplan

Provinciale Staten van Zuid-Holland hebben op 19 februari 2003 het Streekplan Zuid-Holland West 2003 vastgesteld. Het provinciebestuur presenteert in dit streekplan haar visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Zuid-Holland West voor de periode tot 2015.

Het Streekplan Zuid-Holland West zegt het volgende over de kust van Zuid-Holland:

“De kustgemeenten zijn primair aangewezen om de gewenste toeristische versterking van de streek te accommoderen. De congresfunctie kan worden uitgebouwd. Structurele uitbreiding van de verblijfsrecreatie en een grootschalige natuurontwikkeling in de binnenduinrand is niet gewenst. Uitbreiding van verblijfsrecreatie aldaar is slechts mogelijk ten behoeve van kwaliteitsverbetering in die sector.” Streekplan, blz. 66

Kwaliteitsverbetering is een belangrijk onderdeel van het huidige voorstel. Zo wordt plaatsing van veel minder (175) dan het toegestane aantal (250), maar wel enigszins grotere stacaravans beoogd. Het plan sluit dus aan bij het streekplan.

3.1.2 Bestemmingsplan

De gemeente Noordwijk heeft in haar voorontwerp-bestemmingsplan Noordwijk Duinrand (2008) opgenomen dat het betreffende gebied minder dicht, meer gestructureerd en groener wordt. De voorgestelde ingrepen (natuurlijker inrichting) sluiten aan bij het voorontwerp-bestemmingsplan

– Voorontwerp-bestemmingsplan, blz. 56

...uitgangspunt dat het plangebied minder dicht, meer gestructureerd en groener wordt. Bij de ontwikkelingen is het idee om de open ruimten op de overgang van de duinen naar de strandvlakte te accentueren.

3.1.3. Noordwijkse visie op verblijfsrecreatie

De visie verblijfsrecreatie van de gemeente Noordwijk (2006) geeft drie oplossingsrichtingen om de eerder genoemde kwaliteitsverbetering door te voeren:

1. sanering binnen de functie van huidige kampeerterreinen: de bestaande oppervlakte kampeerterreinen is uitgangspunt en de terreinen worden aangepast aan de beleidsuitgangspunten van de gemeente: er wordt een aanzienlijk aantal verblijfseenheden van het terrein uitgeplaatst en het terrein wordt volledig opnieuw ingericht; de vereiste onderlinge vrije afstand van 3 m tussen de niet-permanente verblijfsaccommodatie (caravans, campers, vouwwagens, tenten) en 5 m tussen de permanente verblijfsaccommodatie (chalets en trekkershutten), kan ertoe bijdragen dat ruimte beschikbaar komt om ook aan andere aspecten van de ruimtevraag (zoals landschappelijke inpassing en standplaatsgrootte) te voldoen; de uit te plaatsen kampeermiddelen worden gesaneerd of moeten elders binnen de gemeente een standplaats vinden;
2. sanering met uitplaatsing naar nieuwe locaties: voor de uit te plaatsen verblijfseenheden wordt binnen de gemeente en zo mogelijk binnen het plangebied nieuwe ruimte voor kampeerterreinen aangeboden;
3. omvorming van kampeerterreinen naar andere vormen van verblijfsrecreatie: het kampeerterrein wordt omgevormd tot terrein met chalets of recreatiewoningenterrein met een aanzienlijk lager aantal eenheden dan het huidige aantal verblijfseenheden; met betrekking tot de kansrijkheid van de mogelijke oplossingsrichtingen is het van belang rekening te houden met de trends in de ontwikkeling van de markt; de verblijfstoerist vraagt om grotere en luxueuzere verblijfsaccommodatie; het comfort van thuis wil men veelal niet missen; uit het Continue Vakantieonderzoek (NBTC-NIPO (2004), blijkt dat het aantal vakanties in recreatiewoningen evenals in 2000 en 2001 gestaag toeneemt; sinds 2002/2003 zet, wat betreft zowel de kampeervakanties op toeristische als op vaste/permanente standplaatsen, de daling in het aantal overnachtingen zich voort.

De gekozen oplossingsrichting voor recreatiepark Noordwijkse Duinen valt het best te omschrijven met de derde richting, hoewel er in dit geval geen sprake is van omvorming naar andere vormen van verblijfsrecreatie. De voorgestelde wijzingen in het recreatiepark vallen dus ook binnen de visie van de gemeente op verblijfsrecreatie.

3.1.4 Pact van Teylingen

Het Pact van Teylingen (1996 - Stuurgroep Pact van Teylingen, 2002) kan worden beschouwd als een gebiedsgerichte visie en programma voor duurzame ruimtelijke en economische ontwikkeling van de regio. Het pact bestaat onder andere uit een aantal afspraken tussen de betrokken partijen. Daarvan is een onderdeel uit afspraak F1 relevant:

Aanwijzing tot natuurontwikkelingsgebied van het gebied in de gemeente Noordwijk ten westen en noorden van de Duinweg, Randweg, Kapelleboslaan en Vogelaardreef met het oog op het streven de kwaliteit van de duinen te verbeteren, m.n. door opheffing van een aantal

met de natuur strijdige functies. Hierbij wordt onder meer gedacht aan een aantal verspreid liggende bollenvelden.

Hier zijn twee zaken op te merken. Ten eerste de doelstelling om de kwaliteit van de duinen in dit gebied te verbeteren, vergelijkbaar met de overige ruimtelijke plannen. Het Streekplan, het Bestemmingsplan en de Visie Verblijfsrecreatie zien mogelijkheden voor campings ten westen van de Kapelleboslaan. Door de aankoop en voorgenomen transformatie van het perceel bollengrond naar natuurgebied, valt het plan ook binnen het Pact van Teylingen.

3.2 Kaders vanuit de natuurbeschermingswetgeving

3.2.1 Twee sporenbenadering

In Nederland loopt de bescherming van de natuur via twee sporen. Enerzijds is er de bescherming van natuurgebieden. Anderzijds is er de bescherming van soorten planten en dieren. Beide beschermingsregimes worden hieronder toegelicht, waarna de analyse van het plangebied wordt behandeld.

Opgemerkt dient te worden dat het recreatiepark niet binnen de begrenzing van de genoemde natuurgebieden valt, maar hier wel aan grenst.

3.2.2 Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming is geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998 en de Nota Ruimte. Onder deze bescherming vallen de volgende gebiedsoorten: Natura 2000-gebieden (dit zijn gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn). Beschermde Natuurmonumenten en gebieden ter uitvoering van verdragen en andere internationale verplichtingen (zoals wetlands), worden ook beschermd op basis van de Natuurbeschermingswet 1998. Het beschermingsregime voor gebieden die vallen onder de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vloeit voort uit het Natuurbeleidsplan uit 1991 en de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Het is in de Nota Ruimte op nationaal niveau, en vervolgens door de provincies op provinciaal niveau nader uitgewerkt. Bescherming van deze gebieden is op planologische basis. Hieronder wordt de status van het gebied rondom het recreatiepark nader uiteengezet.

Natura 2000-gebied 'Kennemerland-Zuid' (gebiedsnummer 088)

Nabij het plangebied ligt Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid (zie foto 4 en bijlage IV voor een overzichtskaart). De aanwijzing als Natura 2000-gebied is voor dit gebied in procedure. Ongeacht het feit dat deze aanwijzing nog niet definitief is, dient conform het voorzorgbeginsel te worden gehandeld als ware dit wel definitief. De beschermingsstatus van dit gebied bestaat uit een aanwijzing als een Habitatrichtlijngebied. Tevens omvat het Natura 2000-gebied een (deel van) een Beschermde natuurmonument. Natura 2000 is een netwerk van natuurgebieden in Europa, die een Europeesrechtelijke bescherming genieten. Het netwerk bestaat uit twee gebiedstypen: gebieden die conform de EU Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43) zijn aangemeld en gebieden die volgens de Vogelrichtlijn (Richtlijn 79/409) zijn aangemeld. Deze gebieden zijn streng beschermd. Conform artikel 6 van de Habitatrichtlijn dienen ook plannen en projecten die buiten deze gebieden gelegen zijn, en die significante effecten kunnen hebben op de instandhoudingdoelstellingen te worden getoetst. Indien significant negatieve effecten optreden, kan hiervoor door het bevoegd gezag niet zomaar toestemming voor worden gegeven. De Europese beschermingseisen van Natura 2000-gebieden zijn

opgenomen in de Nederlandse Natuurbeschermingswet 1998. Voor ingrepen nabij Natura 2000-gebieden is in bepaalde gevallen een vergunning (ex artikel 19d Nbw1998) noodzakelijk. Het bevoegde gezag hiervoor is in het geval van het Recreatiepark, Provincie Zuid-Holland.

Foto 4. Het ten westen van het recreatiepark liggende Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid (foto: CoastInfo International)

Kenschets en gebiedsbeschrijving

Kennemerland-Zuid is een uitgestrekt duingebied aan de zuidkant van het Noordzeekanaal. Het heeft een oppervlakte van 8.164 ha en valt onder twee provincies: Noord-Holland en Zuid-Holland. Het behoort tot het grondgebied van de volgende gemeenten: Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Noordwijk, Noordwijkerhout, Velsen, Zandvoort. Vanwege het grote oppervlak wordt het door een groot aantal instanties beheerd: Vereniging Natuurmonumenten; Waternet; Staatsbosbeheer; Gemeente Velsen; PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland; Landschap Noord-Holland; Zuid-Hollands Landschap en particulieren. (Ministerie van LNV, 01/05/09) Het Natura2000-gebied Kennemerland-Zuid omvat zes beschermde natuurmonumenten, namelijk Duinen van Velsen, Duinen bij Vogelzang, Duinen tussen Zandvoort en Aerdenhout, Huis te Manpad, Noorderdijk Noordwijk en Zuid-Kennemerland-Zuid. Verder omvat het Natura2000-gebied drie (voormalige) staatsnatuurmonumenten, genaamd Duinen bij Overveen, Duinen van Velsen en Slingerduin (Ministerie van LNV, 2007). Het is een reliëfrijk en landschappelijk afwisselend gebied, dat grotendeels bestaat uit kalkrijke duinen. De overgang tussen de kalkrijke jonge duinen en ontcalciteerde oude duinen ligt ter hoogte van Zandvoort. Dit levert een soortenrijke en kenmerkende begroeiing op, met duinroosvegetaties in het open duin, duingraslanden, vochtige en droge duinvalleien, plasjes, goed ontwikkelde struwelen en diverse vormen van duinbossen. Vegetaties van vochtige en natte duinvalleien komen met name voor ten zuiden van Zandvoort, waarvan het Houtglob het best ontwikkelde

kalkrijke, natte duinvallei is. Het areaal kalkrijk duingrasland is vooral rondom Zandvoort groot. Hier komen voorbeelden van het zeedorpenlandschap voor. De oudere duinen van het zuidoostelijk gedeelte herbergen goed ontwikkeld kalkarm duingras-land. Ook zijn er in het zuidelijke puntje en ter hoogte van Zandvoort paraboolduincomplexen aanwezig. Het Kennemerstrand is de enige locatie langs de Hollandse vastelandsduinen waar een jonge strandvlakte met embryonale duinen en een uitgestrekte oppervlakte met kalkrijke duinvalleien aanwezig is. Aan de binnenduintrand zijn diverse landgoederen aanwezig. Hier zijn een aantal oude buitenplaatsen gelegen, die voor een aanzienlijk deel bebost zijn met naaldbos en loofbos, waaronder oude bossen met rijke stinze flora. (Ministerie van LNV, 01/05/09)

De voor Kennemerland-Zuid gedefinieerde algemene doelen behelzen:

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd. (Ministerie van LNV, 2007)

Er is een knelpuntenanalyse van het Natura 2000-gebied gemaakt (KIWA, 2007), waaruit het volgende beeld naar voren komt: *In het gebied spelen grote knelpunten in de hydrologie en geomorfodynamiek die de doelen voor kwaliteitsverbetering en uitbreiding oppervlakte van habitattypen H2130C grijze duinen (heischraal), H2190A vochtige duinvalleien (open water) en H2190B vochtige duinvalleien (kalkrijk) in de weg staan. Dit geldt eveneens voor kwaliteitsverbetering van H2180B duinbossen (vochtig). Voor verbetering is vooral aanpassing van de waterwinning en ontwatering in aangrenzende polders (zeer grote inspanning) noodzakelijk in combinatie met interne herstelmaatregelen (kleine inspanning). De potenties voor uitbreiding van habitattypen H2130C grijze duinen (heischraal) en H2190B vochtige duinvalleien (kalkrijk) zijn groot. Voorts is voor kwaliteitsverbetering van habitattypen H2190A vochtige duinvalleien (open water) en H2190B vochtige duinvalleien (kalkrijk) herstel van grootschalige verstuing en herstel van de verbinding met zee met strandvlakten noodzakelijk (grote inspanning). Dit levert eveneens een positieve bijdrage aan het voorkomen van habitatype H2170 kruipwilgstruwelen.*

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) heeft als doel verlies van natuur- en landschapswaarden tegen te gaan. In de jaren tachtig van de vorige eeuw is een concept voor een Zuid-Hollandse ecologische infrastructuur ontwikkeld. In 1989 heeft het Rijk dit concept overgenomen in het Natuurbeleidsplan. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) die daarin wordt gepresenteerd, kunnen we beschouwen als het grootste infrastructurele project van

Nederland. Het streven was de EHS te realiseren in dertig jaar tijd. De aanleiding voor dit project was destijds te voorkomen dat natuur- en landschapswaarden verloren gaan door een ruimtelijk stabiele en samenhangende ecologische hoofdstructuur te realiseren.

Provincies spelen een belangrijke rol bij de realisatie van de EHS. Het EHS-beleid heeft in Zuid-Holland, in de vorm van de provinciale EHS, de PEHS, zijn beslag gekregen in het Beleidsplan Natuur en Landschap uit 1991. De provincie neemt zich voor de PEHS gereed te hebben in 2013. De rijksoverheid wil de EHS gereed hebben in 2018 (Provincie Zuid-Holland, 2006). Zuid-Holland heeft er de afgelopen jaren een groot aantal nieuwe natuur- en recreatiegebieden bij gekregen. De komende tijd zal het vooral gaan om de kwaliteitsverbetering daarvan. Het doel daarbij is een samenhangend netwerk van robuuste natuurgebieden:

- die verbonden worden door voldoende verbindingzones,
- die de gewenste natuurdoeltypen herbergen,
- die dus de biodiversiteit waarborgen
- die ontsloten zijn voor recreatief medegebruik.

Foto 5. Het duinbos onmiddellijk ten noorden van het recreatiepark (achter de twee tenten) behoort tot de Ecologische Hoofdstructuur (foto: CoastInfo International)

Aantasting van de Ecologische Hoofdstructuur is aan regels gebonden. De bescherming hiervan is strikt planologisch van karakter. Hetgeen betekent dat als een initiatiefnemer een ruimtelijk plan indient bij het bevoegd gezag, deze moet toetsen of het plan de doelstellingen van de Ecologische Hoofdstructuur niet schaadt. Daarna vindt een afweging plaats.

3.2.3 Soortbescherming

Bescherming van kwetsbare en zeldzame soorten planten en dieren wordt geregeld in de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet geldt dáár waar beschermde soorten voorkomen. Daarbij is het niet van belang of dat specifieke gebied ook wettelijk beschermd wordt. Binnen de Flora- en faunawet geldt een beschermingsregime dat uitgaat van drie klassen (ingedeeld in tabellen) en daarnaast vogels als aparte categorie. Afhankelijk van de status van een soort moet bij aantasting van exemplaren bij plannen, projecten of activiteiten een ontheffing worden aangevraagd. Belangrijk voor de toekenning hiervan is de status, maar ook of de duurzame instandhouding van de populatie wel of niet in het geding is. Bescherming van zwaar naar licht is als volgt:

1. Soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en ingevolge artikel 75, vijfde lid, bij algemene maatregel van bestuur aangewezen bedreigde soorten (de zogenaamde tabel 3-soorten). Ontheffing kan worden verleend, indien:
 - er geen andere bevredigende oplossing bestaat, en
 - sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard,
 - geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort .
2. Beschermde inheemse vogels. De hier bedoelde dwingende redenen van groot openbaar belang kunnen geen grond zijn voor het verlenen van een ontheffing. De Europese Vogelrichtlijn staat dat niet toe.
3. Soorten die niet zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die niet ingevolge artikel 75, vijfde lid, bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, met uitzondering van beschermde inheemse vogels (z.g.n. tabel 2-soorten). Ontheffing kan worden verleend, indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.
4. Voor meer algemene soorten geldt een vrijstelling (z.g.n. tabel 1-soorten). Dergelijke soorten mogen dan worden verstoord, verjaagd of verplaatst van plekken waar ruimtelijk wordt ingegrepen. Daarvoor is geen ontheffing vereist, maar geldt wel een algemene zorgplicht.

3.2.4 Analyse Recreatiepark Noordwijkse Duinen en omgeving

Het recreatiepark Noordwijkse Duinen valt niet binnen een natuurgebied. In de directe omgeving komt wel een aantal natuurgebieden voor. Deze hebben de status van (aangemeld) Natura 2000-gebied (figuur 1 en bijlage IV) en Ecologische Hoofdstructuur (figuur 2). Volgens de voorlopige begrenzingkaart valt het recreatiepark buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Aan de noord- en westzijde grenst het hier echter wel direct aan. Volgens de kaartenwebsite van de provincie (Provincie Zuid-Holland, 04/05/09b) valt het gehele gebied direct aan de west- en noordzijde van het recreatiepark onder de Ecologische Hoofdstructuur met als status “natuurgebied”. Zowel het recreatiepark als het iets ten noorden gelegen pompstation van DZH, vallen buiten de EHS (de locatie van het pompstation Langeveld is afgegrensd maar lijkt, onterecht, te zijn ingekleurd). Het bollenveld van Van Paridon valt er wel in (met de status van “PEHS gepland”) en staat tevens vermeld als Natura 2000-gebied.

Volgens de provinciale kaartenwebsite heeft het gehele gebied ten westen van de Kappelleboslaan in het Streekplan de status van “natuurgebied bestaand”. Dit is opvallend omdat bijvoorbeeld het recreatiepark, hier als bestemming niet onder valt en volgens de hiervoor genoemde bronnen, hier ook niet toe behoort. Op de Natuurbeheerplankaart (Provincie Zuid-Holland, 04/05/09c) wordt aangegeven dat het recreatiepark en het ten noorden gelegen bos behoort tot “akkerfaunagebied” en het bollenveld van Van Paridon tot “om te vormen tot natuur”. Het gebied direct ten westen van het recreatiepark en het fietspad behoort tot “open duin”, evenals de reeds eerder omgevormde bollenvelden ten oosten van het huidige bollenveld van Van Paridon.

Figuur 1. Begrenzing Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid (in geel) nabij Recreatiepark de Noordwijkse Duinen. (Ministerie van LNV, 01/05/09).

Figuur 2. Begrenzing Ecologische Hoofdstructuur (in groen) nabij Recreatiepark de Noordwijkse Duinen. (Ministerie van LNV, 01/05/09).

Beschermde soorten in het plangebied als daaromheen zijn niet in het kader van deze rapportage geïnventariseerd. Wel is tijdens het bezoek aan de planlocatie een bruine kikker (tabel 1-soort) waargenomen. Vanwege de ligging, tussen natuurgebieden in, en het groene karakter van de locatie zelf, is het aannemelijk dat beschermde soorten zowel in de nabije omgeving als op de planlocatie zelf voorkomen.

4. Voorgestelde inrichting

4.1 Recreatiepark

4.1.1 Inrichting

Het hoofddoel van de veranderde inrichting van de groenelementen op het terrein van Recreatiepark de Noordwijkse Duinen is om het park:

1. Ecologisch en landschappelijk beter bij de omgeving aan te laten sluiten (past in doelstellingen Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid en visie provincie op de Ecologische Hoofdstructuur);
2. Visueel meer een geheel te laten vormen met de natuurlijke omgeving (idem doelstellingen punt 1).

Hiervoor wordt gericht op twee hoofdonderdelen van de locatie: de randzone en de elementen op het terrein zelf. De genoemde locaties zijn terug te vinden op bijlage III.

4.1.1.1 Randzone:

De randzone bestaat uit vier onderdelen: zuidoostelijk, westelijk, noordwestelijk en noordoostelijk.

Zuidoostelijke deel (zijde Kapelleboslaan)

Vanaf de hoofdingang tot aan het uiterste noordoostelijke deel van het park langs de Kapelleboslaan, staat nu een rij geknotte wilgen van ca. 1,5 hoogte (locatie 1 op bijlage III). Deze wilgen horen in het veenweidegebied thuis, maar vormen geen gesloten afscherming tussen de weg en het park. Om deze afscherming te vergroten wordt voorgesteld om een haag Eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*) op ruim een meter achter de knotwilgen te planten. De meidoorns zullen op termijn, een bijzonder fraaie haag vormen die in het voorjaar mooi bloeit. Het is ook een soort die in het Habitatrichtlijngebied van nature voorkomt. De knotwilgen vormen dan voorlopig een afscherming en kunnen, eventueel bij het tot wasdom komen van de meidoornhaag worden vervangen. Het zuidoostelijke deel ligt aan de Kapelleboslaan en wordt in het meest zuidelijke deel (van het fietspad tot aan de ingang van het park) aan het oog onttrokken door een afscherming. Voorgesteld wordt om deze voorlopig te handhaven.

Westelijke deel (zijde fietspad)

Uit een inmeting is gebleken dat op enkele plaatsen over een lengte van tientallen meters een aanzienlijk deel van het gebied tussen het fietspad en het geplaatste hek, het kadastraal eigendom is van het Recreatiepark. Dit gebied kan eventueel benut worden voor de uitvoering van het ecologisch inpassingsplan. In dit zuidwestelijke deel van dit traject (locatie 3 op bijlage III) is ook over enige tientallen meters ruimte binnen het park, voor de realisatie van een visuele afscherming. Omdat daar nu nauwelijks afscherming aanwezig is, wordt voorgesteld om aan beide zijden langs het hek een zone aan te planten met: Eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*) aan de binnenzijde en aan de buitenzijde: Vlier (*Sambucus nigra*) en Spaanse aak (*Acer campestre*). Op het hek zelf kan Klimop (*Hedera helix*), Wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*) en Hop (*Humulus lupulus*) worden aangeplant, die na een aantal jaren het hek fraai zullen bedekken. Dit zijn gebiedseigen, inheemse soorten die uitstekende klimeigenschappen bezitten en decoratief zijn. Langs het centrale deel van het

traject langs het fietspad (locatie 4 op bijlage III), is aan de binnenzijde geen ruimte voor de inrichting van een groenzone. Daarom wordt voorgesteld op die locatie Klimop (*Hedera helix*), Wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*) en ook weer Hop (*Humulus lupulus*) tegen het hek te planten. Deze zullen daar na een aantal jaren een mooie afscherming vormen. Langs het noordelijke deel van het traject langs het fietspad (locatie 5 van bijlage III), is binnen en buiten het hek ruimte voor de realisatie van een groenzone. Op die locatie loopt het fietspad vrij hoog boven de camping en is een visuele afscherming van struiken die, en een dichte begroeiing realiseren en een redelijke hoogte bereiken, gewenst. Daarom wordt voorgesteld om daar een combinatie aan te planten van Spaanse aak (*Acer campestre*, zie foto 6) en Eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*).

Noordwestelijke zone (grens met bollengrond Van Paridon)

De bestaande krulwilgen dienen gefaseerd op die locatie (locatie 6 van bijlage III) te worden vervangen door de lokaal voorkomende soorten: Spaanse aak (*Acer campestre*) en Zwarte els (*Alnus glutinosa*). Twee meter hiervoor aan de binnenzijde van het hek, wordt geadviseerd een haag van Vlier (*Sambucus nigra*) aan te planten. Aan de buitenzijde van het hek, op ca. 5m afstand hiervan kan een slingerende duinenrij van ca. 1m hoogte voor het hek worden aangelegd. Het zand dat vrijkomt bij de aanleg van de plas op het land van Van Paridon (zie paragraaf 4.2) kan hiervoor worden gebruikt. Op deze duinenrij kunnen Wilde liguster (*Ligustrum vulgare*) en Duindoorn (*Hippophae rhamnoides*) worden aangeplant. Dit dient speels te gebeuren en niet in rechte rijen. Hierdoor ontstaat een goede visuele afscherming van het recreatiepark vanuit het, naar natuurgebied om te vormen bollenland Van Paridon. Ook worden zo hoog-laag en nat-droge gradiënten gecreëerd die ecologisch waardevol zijn.

Foto 6. Spaanse aak (*Acer campestre*) langs het fietspad bij het park (foto: CoastInfo International)

Noordoostelijke zijde

Deze zijde (locatie 7 van bijlage III) van het plangebied grenst aan het duinbosgebied. Dit zorgt voor voldoende afscherming en daarom wordt geadviseerd hier geen verdere maatregelen te treffen.

Door de voorgestelde inrichting en aanplant van de randzones, zal het recreatiepark beter in de omgeving passen en zullen de randzones ecologisch interessanter worden voor planten en dieren uit de omliggende natuurgebieden. Er ontstaan meer potentiële verblijfplaatsen voor allerlei organismen en ook de voedselrijkdom voor hogere dieren zal hierdoor toenemen.

4.1.1.2 Elementen op het terrein van het recreatiepark

Geadviseerd wordt om geleidelijk de afschermingen van gebiedsvreemde coniferen te vervangen door gebiedseigen Wilde liguster, Eenstijlige meidoorn of Spaanse aak. Deze soorten horen in dit landschap thuis. Door het realiseren van de groenelementen op het terrein van het recreatiepark zelf, zal daar ook de biodiversiteit toenemen.

4.1.2 Beheer

Het beheer van de naar buiten gerichte zijde van de beplanting van de grenszone van het recreatiepark, moet extensief zijn om ontwikkeling van een natuurlijke vegetatie te bevorderen. Aan de binnenzijde mag het onderhoud intensiever, zolang het uiterlijk aan de buitenzijde maar gehandhaafd blijft.

4.2 Bollengrond van Van Paridon

4.2.1 Inrichting

De directie van het recreatiepark is voornemens het perceel van de heer H.M. van Paridon (foto 7) aan te kopen en om te vormen tot natuurgebied. Dit gebied, perceel O 291, heeft een oppervlakte van: 2 hectare 14 are en 95 centiare. Indien dit verworven kan worden, wordt voorgesteld om in samenwerking met de uiteindelijke beheerder een nadere uitwerking van de inrichting op te stellen.

Foto 7. Het bollenland Van Paridon (foto: CoastInfo International)

Foto 8. Braakliggende bollenland naast het voormalige pompstation van DZH (foto: CoastInfo International)

Gelet op het aanwezige omliggende landschap, de bestaande natuurwaarden en knelpunten daarvan in de omgeving, wordt het volgende voorgesteld. Omdat het gebied aanmerkelijk lager ligt dan de ernaast liggende duinen en dus afstromend water ontvangt, zijn er uitstekende mogelijkheden voor ontwikkeling van vochtige habitats (waaronder open water en vochtig duinbos). Daar is volgens het knelpuntendocument van KIWA (2007) in het Natura 2000-gebied op dit moment groot gebrek aan. Zie foto 9 voor een mogelijk referentiebeeld. Dit sluit uitstekend aan bij het bos ten noorden van het recreatiepark. Hierbij dient wel rekening te worden gehouden met de bestaande woonhuizen (o.a. Van Paridon en het recreatiepark). Het creëren van een klein duinmeer in het centrale gedeelte van het perceel zal tot een toename van de biodiversiteit in de omgeving leiden. Dit kan o.a. zeer waardevol zijn voor amfibieën. Het eromheen laten ontstaan van een vochtig duinbos zal ook een toegevoegde waarde hebben, zowel voor planten en dieren als vogels. Om verhoging van natuurwaarden te realiseren, geniet het sterk de voorkeur het gebied samen te voegen met het aangrenzende, direct oostelijk liggende gebied, dat bestaat uit braakliggende bollenvelden (zie foto 8). Deze liggen naast het voormalige pompstation Langeveld van Duinwaterbedrijf Zuid-Holland.

Foto 9. Een klein duinmeer in het Natura 2000-gebied het Noord-Hollands Duinreservaat nabij Heemskerk (foto: CoastInfo International).

4.2.2 Beheer

Het beheer van dit te ontwikkelen natuurgebied dient in overleg met de toekomstige beheerder te worden opgesteld. Een zonering in beheer kan noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld in het geval van een klein duinmeer of amfibieënpoolen. Het maaien en verwijderen van de oevervegetatie die daar door successie op zal treden kan wenselijk zijn. De inzet op termijn van grazers om de vegetatie te sturen is een andere optie.

4.3 Omgeving (voormalig pompstation Langeveld)

Ten noordoosten van het recreatiepark ligt een voormalig pompstation van Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (DZH) (foto 10). Dit pompstation Langeveld is sinds medio jaren '90 niet meer in gebruik als drinkwaterpompstation. Het gebied ligt in de binnenduinrand en grenst in het westen aan de Amsterdamse Waterleidingduinen, in het noorden aan de Langevelderslag en in het oosten aan de Kapelleboslaan. Het totale oppervlakte van het voormalige waterwingebied en pompstation is ca. 8,4 ha en bestaat uit pompstation (0,8 ha); voormalig bollenveld (1,3 ha); rietland, ruigte en bos (6,2 ha) en een enclave met twee voormalige dienstwoningen (van Woonstichting Noordwijk van 0,1 ha). Op het terrein van het pompstation bevinden zich nu nog opstallen en gebouwen (zie foto 9). DZH is voornemens het voormalige pompstation te herontwikkelen tot natuurgebied, genoemd Langeveld fase 3. Om natuurontwikkeling te kunnen realiseren moet het gebied heringericht en de gebouwen gesloopt worden. Om dit te kunnen bekostigen wordt gebruik gemaakt van de ruimte-voor-ruimte-regeling van Provincie Zuid-Holland. In het kader van deze regeling is het mogelijk om 1 of meer compensatiewoningen terug te bouwen na de sloop. Er zal ca. 2.350 m² aan gebouwen worden gesloopt en 1.500m² aan verharding opgeruimd. Er komt een woning terug met een footprint van maximaal 300m² op een woonkavel van maximaal 2000m². Daarnaast wordt ca. 2,1 ha ingericht tot nieuwe natuur, waaronder 1,3 ha braakliggende bollengrond (foto 8).

De beoogde landschappelijk inrichting die wordt nagestreefd is halfopen landschap van droog tot vochtig loofbos en natte tot droge schraalgraslanden met gradiëntrijke structuurovergangen. Op het voormalige bollenveld wil men een poel aanleggen en de bestaande beek wordt omgelegd over het pompstation. (Boonman, Wit en Schmale, 2008). Deze ontwikkelingen passen uitstekend bij de, voor het recreatiepark in dit voorliggende rapport voorgestelde ontwikkelingen. Het samenvoegen van de plannen voor de braakliggende bollengrond van DZH met de voorgestelde natuurontwikkeling van het land van Van Paridon zou tot een uitstekende natuurontwikkeling leiden. Dit zal in relatie tot de bosontwikkeling van het perceel van het voormalige pompstation en de verdere ontwikkeling van de randzones van het recreatiepark, leiden tot een grote kwaliteitsverbetering voor zowel natuur als landschap.

Foto 10. Het voormalig pompstation Langeveld van Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (foto: CoastInfo International)

5. Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Herinrichting van de randzones en interne hagen van Recreatiepark Noordwijkse Duinen is goed mogelijk. Hiervoor kunnen uitstekend inheemse plantensoorten worden ingezet, die deels ter vervanging van bestaande exoten dienen te worden aangeplant. Dit zal leiden tot een verbetering van de landschappelijke inpassing van het recreatiepark en een verhoging van de ecologische waarden van het gebied.

Het plan levert naast een forse toename van ecologische waarden, ook een kwaliteitsimpuls voor het recreatiepark. Dit komt door een vermindering van het beoogd aantal te plaatsen stacaravans van 250 naar 175. Dit leidt tot een vermindering van beoogd bebouwd oppervlak van 10.000m² naar 8.750m². Tevens leidt de voorgestelde aankoop en herinrichting van de bollengrond (2,15 ha) van de heer H.M. van Paridon tot natuurgebied, tot een grote toename van ecologische waarde en wordt aan zowel een wens van de Provincie Zuid-Holland als het Ministerie van LNV voldaan. Dit gebied heeft zowel de status van Habitatrichtlijngebied als Ecologische Hoofdstructuur. Herinrichting van zowel het recreatiepark als het land van Van Paridon past beide ook uitstekend binnen het Streekplan, Bestemmingsplan, de Noordwijkse Visie Verblijfsrecreatie en de afspraken van het Pact van Teylingen.

5.2 Aanbevelingen

Het volgende wordt geadviseerd:

1. De randzones van het recreatiepark te beplanten met inheemse plantensoorten zoals in dit rapport wordt voorgesteld;
2. De binnen het recreatiepark uit exotische soorten bestaande hagen (coniferen) te vervangen door hagen van Eenstijlige meidoorn, Spaanse aak en/of Wilde liguster.
3. Indien grootschalige aanplant van hagen en verplaatsing van in de grond verankerde objecten wordt uitgevoerd, dient onderzoek te worden uitgevoerd naar de effecten hiervan op door de Flora- en faunawet beschermde planten en dieren.
4. Indien het land van Van Paridon wordt heringericht is een Habitatonderzoek (vanwege Natuurbeschermingswet 1998) en een onderzoek naar aanwezige beschermde flora en fauna (vanwege de Flora- en faunawet) noodzakelijk.
5. Bij een significante wijziging van gebruik van het park ten opzichte van de huidige situatie, is onderzoek naar de invloed hiervan op het Habitatrichtlijngebied noodzakelijk. Hiervoor kan ook toestemming van de provincie noodzakelijk zijn.
6. Overleg met de provincie over wenselijkheid, eisen van onderzoek en toestemming voor omvorming van het bollenland is noodzakelijk, vanwege de status van EHS en Natura 2000.
7. Voorgesteld wordt om natuurontwikkeling integraal te plannen en uit te voeren samen met Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (DZH) en het Zuid-Hollands Landschap (ZHL).

Bronvermeldingen

Literatuur

- Boonman, P.C.M., Wit, A.M. de en A. Schmale (2008). *Ruimtelijke onderbouwing voormalig pompstation Langeveld, vrijstelling ex artikel 19 lid 1 WRO in het kader van herontwikkeling*. Waddinxveen: Grontmij Nederland b.v.
- Hoogerpost advies (2008). *Revitaliseringsplan Recreatiepark Noordwijkse Duinen*. Alkmaar.
- Gemeente Noordwijk (2008). *Duinrand, voorontwerp bestemmingsplan*. Noordwijk.
- Gemeente Noordwijk (2006) *Visie verblijfsrecreatie*. Noordwijk
- Kiwa Water Research & EGG (2007). *Knelpunten- en kansanalyse Natura 2000-gebieden: Kennemerland-Zuid*. Kiwa Water Research, Nieuwegein/ EGG, Groningen.
- Ministerie van LNV (2007). *Ontwerpaanwijzingsbesluit Kennemerland-Zuid*. Den Haag.
- NBTC-NIPO (2004) *Continue Vakantieonderzoek 2002-2004*
- Provincie Zuid-Holland (2006). *Beleidsplan Groen, Water en Milieu 2006 – 2010, Groendeel*. Den Haag.
- Recreatiepark Noordwijkse Duinen BV (2006) *noordwijk buitengebied ruimtelijke onderbouwing recreatiepark noordwijkse duinen*
- Stuurgroep Uitvoering Pact van Teylingen (2002). *Vijf jaar Pact van Teylingen (1996-2002), Een toekomstperspectief voor de Duin- en Bollenstreek*.
- Staat der Nederlanden. *Wet van 25 mei 1998, houdende nieuwe regelen ter bescherming van natuur en landschap (Natuurbeschermingswet 1998)*. Den Haag.
- Staat der Nederlanden. *Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten*. Den Haag.

Websites

- Ministerie van LNV. *Gebiedendatabase: Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid*.
<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=8&id=n2k088#Ken> (geraadpleegd op 01/05/09)
- Provincie Zuid-Holland. *Provinciale Ecologische Hoofdstructuur*.
http://www.zuidholland.nl/overzicht_alle_themas/thema_programma_en_projecten/content/beleidsplan_groen_water_en_milieu/content_groendeel/content_pehs.htm
(geraadpleegd op: 04/05/09a)
- Provincie Zuid-Holland. *Provinciaal Ecologische Hoofdstructuur*.
http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/kaart_pehs.html (geraadpleegd: 04/05/09b)
- Provincie Zuid-Holland. *Natuurbeheerplan*.
http://geo.zuid-holland.nl/geoloket/kaart_natuurbeheerplan.html?ext=93074.2019298246.477765.122453686.94478.2041178617.478592.192708134
(geraadpleegd: 04/05/09c)
- Provincie Zuid-Holland. *Streekplan Zuid-Holland West*
http://www.zuid-holland.nl/overzicht_regios/index_regio_zh-west/content_streekplan_west.htm (geraadpleegd op: 07/05/09)

Bijlagen

Bijlage I. Plankaart huidige situatie

Bijlage II. Gewenste situatie

Bijlage III. Voorgestelde ecologische maatregelen

Bijlage IV. Overzichtskaart ligging van het Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid (weergegeven in oranje) nabij het Recreatiepark Noordwijkse Duinen

